ՀՍԽՀ ՀՈՂԺՈՂԿՈՄԱՏ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՆԱՍՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱԿԱՅԱՆ

ԽՐՃԻԹ-ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱՅԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ—ԳՐՔՈՒՅԿ № 2

Ա. ՌՈՒԽԿՅԱՆ

ՎՈՉԽԱՐՆԵՐԻ ԽՏԱՑՐԱԾ ԾԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼՈՒ ՓՈՐՁԻ ՄԵԹՈԴԻԿԱՆ

636
Ռ-82

ԳՅՈՒՂՀՐԱՏ 1936

24 JUL 2013
21.532
636
Ռ-82
24 SEP 2010

ՊԵՏ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ГОС. ПУБЛ. БИБЛИОТЕКА
ՀԱՅՍՍՀ-ССР
ИМ. А. МЯСНИКЯНА
1920
38

Պատ. խմբագիր՝ Ս. Խաչատրյան, Նշ. Մալաթյան
Թարգմ. Մ. Ավետիսյան
Սրբագրիչ՝ Գար. Հակոբյան
Գլավլիտի լիազոր № 1108, Հրատ. № 371, տիրաժ 1500,
պատվեր № 610
Հանձնվել է արտադրության 4/IX 1936 թ.
Ստորագրված է տպագրելու 15/IX 1936 թ.

Գյուղհրատի տպարան, Երևան, Նալբանդյան № 11

ՓՈՐՁԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Փորձի հիմնական նպատակն է՝ ըստ հնարավորին ճիշտ կերպով պարզել, թե վոչխարների սեռական ցանկությունը տարվա տարբեր սեզոններին ինչ բիոլոգիական որինաչափությամբ է արտահայտվում և ուսումնասիրել մի շարք արտաքին և ներքին գործոնների ազդեցությունը սեռական ցանկության արտահայտման, ձվակազմության (ովուլացիա), բեղմնավորման և հետագա ծնի վրա։

Հայաստանում այս հարցի առթիվ գիտահետազոտակ։ն տվյալներ չկան. այդ պատճառով փորձն անցկացնելու ժամանակ պետք է լայն կերպով օգտագործել գրականության մեջ յեղած տվյալները և առանձնապես անասնապահության առաջավորների պրակտիկ փորձը։

ԽՏԱՑՐԱԾ ԾՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄ Է ԲԱԶՄԱԿՈՂՄԱՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ոչխարների սեռական ցանկությունը, բեղմնավորումը, ծինը և այլն, կենսաբանական բարդ երևույթներն են։ Ծինը կապված է մայրացու ոչխարի և արտադրող խոյի տարիքի, առողջության, գիրության, մարմնի մեծության, այլև նրանց կերակրման ու խնամքի պայմանների հետ, տվյալ վայրի կլիմայական, աշխարհագրական գյուղատնտեսական տարբեր ճյուղերի զարգացման և այլ պայմանների հետ։

Այս բոլոր արտաքին և ներքին գործոնները, որոնք թողնում են այս կամ այն կերպ իրենց ազդեցությունը վերոհիշյալ կենսաբանական երևույթների վրա, պահանջում են ոչխարների հետ գործ ունենալիս նրանց լուրջ և բազմակողմանի ուսումնասիրել, որից և կախված է ոչխարների հետ կատարվելիք աշխատանքի հաջող ընթացքը։

Այս խնդիրը բազմակողմանիորեն ու-

ուսումնասիրելու համար անհրաժեշտ է փորձի ընթացքում հաշվի առնել հետևյալ կարևոր գործոնները, որոնցից գլխավորապես կախված է աշխատանքի հաջողությունը։

1. Տվյալ տնտեսության կլիմայական և կերային պայմանները.

ա) հաշվառել և անալիզի ենթարկել ջերմաստիճանի փոփոխությունները տվյալ շրջանի փորձի ամբողջ ընթացքում (տվյալները վերցնել մոտակա օդերևութաբանական կետից).

բ) տեղումների (անձրև, ձյուն) քանակը և նրանց ազդեցությունը սեռական ցանկության արտահայտման օրինաչափության վրա.

գ) ոչխարների կերակրումն ու պահվածքը տվյալ շրջանում և տնտեսությունում և, դրան իբրև հետևանք՝ մաքիների սնվածությունը փորձի ժամանակ։

2. Կաթնատվության շրջանի (լակտացիայի) տևողության ազդեցությունը մա-

քու սեռական ցանկության արտահայտվելու հետագա ժամկետի վրա։

3. Արտադրող խոյերի վորակի ազդեցությունը մաքիների սեռական ցանկության արտահայտվելու վրա, բեղմնավորման ու պտուղների տալու վրա (խոյերի ցեղը, մեծությունը, տարիքը, առատ սերմնահեղուկ արտադրելու ունակությունը, ծածկելու կարողությունը և այլն)։

4. Սեռական ցանկության արտահայտվելու ժամկետներն ու որինաչափությունն ամբողջ փորձի ընթացքում։

ՓՈՐՁԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Փորձը կատարվում է հետևյալ սխեմայով. յուրաքանչյուր կետում փորձարկման համար առանձնացվում է ամենաքիչը 500 մաքի և 20 խոյ (ներառյալ նաև փորձախոյերին)։

Փորձարկվող բոլոր մաքիները փորձի սկզբին պետք է ունենան միատեսակ և միջին գիրություն, պետք է լինեն հնարավո-

րության սահմաններում մի տարեքի։ Արտադրող-խոյերը և փորձախոյերը պետք է լինեն 3—5 տարեկան հասակի, առողջ, միջակ գիրության և ծածկելու մեծ յեռանդով։ Յեթե տվյալ շրջանում կան կարակուլի ցեղի խոյեր, սեռական ցանկություն ունեցող մաքիներին գարնան բեղմնավորման սեզոնին անհրաժեշտ է ծածկել նրանցով։

ՓՈՐՁԻ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԸ

Փորձն սկսվում է 1936 թ. աշնանը և վերջանում է մի տարուց հետո՝ 1937 թ.

Խոյերին բեղմնավորման թողնելու ժամկետները հետևյալն են.

Աշնանը—1936 թ. բեղմնավորումը կատարվում է սեպտեմբերի սկզբին և շարունակելով տևում է մինչև հոկտեմբերի 15-ը (սպասվելիք ծինը լինելու յե 1937 թ. փետրվարի 1-ից մինչև մարտի 15-ը)։

Գարնանը—1937 թ. բեղմնավորումը կատարվում է մարտի 15-ից և շարունակելով տևում է մինչև հուլիսի 1-ը (սպասվելիք

ծինը լինելու է 1937 թ. օգոստոսից մինչև սեպտեմբեր ամիսը)։

Գարնանային յերկարաձիգ զուգավորում անց է կացվում նրա համար, վորպեսզի հայտաբերվեն մաքիների սեռական ցանկության մաքսիմալ չափով արտահայտվելու ժամկետները։

ԿԱՏԱՐԵԼ ՃՇԳՐԻՏ, ԼՐԻՎ ՍԻՍՏԵՄԱՏԻԿ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄ ՅԵՎ ԳՐԱՆՑՈՒՄՆԵՐ

Հաշվառումը և հետևողական գրանցումներ կատարելը փորձնական աշխատանքների ամենակարևոր մոմենտներն են։ Առանց այդ աշխատանքների կատարվող փորձերը կարող են կորցնել իրենց նշանակությունը և շոշափելի փորձնական գիտական արդյունք տալը, ճիշտ յեզրակացություններ կատարելը հնարավոր չէ։

Այդ նպատակով պետք է կատարել ներքոհիշյալ ձևերով հարկ յեղած հաշվառումը և գրանցումները։

Գրանցման մատյան № 1

ԳՈՒՅՔԱՅՈՒՅԱԿ՝ ՓՈՐՁԱՐԿՎՈՂ ՄԱՔԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

(Կենդանիների գրանցումը գույքամատյանի մեջ)

Հ. Ը. Կ.	Ականջի №	Ցեղը	Տարիքը	Կենդանու քաշը: Աշնանը 1/10	Կենդանու քաշը: Գարնանը 1/4	Ծանոթութ.

Բացատրական.— Յուրաքանչյուր տողի վրա գրանցվում են մի կենդանու վերաբերյալ տեղեկությունները անհատականորեն։ Ցեղի և տարիքի վերաբերյալ տեղեկությունները պետք է վերցնել ԿԱՖ-ից կամ զոոտեխնիկից։

Գրանցման մատյան № 2

ՓՈՐՁԱՐԿՎՈՂ ՄԱՔԻՆԵՐԻ ԿԵՐԱԿՐՄԱՆ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԸ

Արոտային շրջան						Մսուրային շրջան								
			Լրացուցիչ կերեր						Տրված կերերը (կգ-ով)					
Սկիզբը (ամիսը, թիվը)	Վերջը (ամիսը, թիվը)	Տևողությունը (օրերով)	Կարտոֆ	Քուսպ	Թեփ և այլն	Սկիզբը (ամիսը, թիվը)	Վերջը (ամիսը, թիվը)	Տևողությունը (օրերով)	Խոտ	Դարման	Սիլոս	Արմատապտուղներ	Կարտոֆ	Քուսպ

Բացատրական.—Գրանցումները պետք է կատարել ամեն օր, ինչպես մսուրային, այնպես էլ արոտային շրջաններում, նշելով կերերի անունները և քանակը։

Անհրաժեշտ է հաշվի առնել նաև յուրաքանչյուր մաքու և խոյի ստացած կերային միավորների և մարսելի սպիտակուցի չափը, ըստ կերի խմբի (կանաչ մասսա, կոպիտ կերեր, հյութալի կերեր, խտացրած կերեր և այլն)։

Այս վերջինների վերաբերյալ կարելի է օգտագործել պրոֆ. Պոպովի «Կերային նորմաները և կերային տախտակները» գրքույկը, ինչպես նաև նրա «Գյուղատնտեսական կենդանիների կերակրումը» գիրքը (լույս է տեսել հայերեն)։

Գրանցման մատյան № 3

ՓՈՐՁԱՐԿՎՈՂ ՄԱՔԻՆԵՐԻ ՊՏՂԻ ՅԵՎ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԻ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԸ

Մաքու ականջի №	Ցեղը	Վերջին անգամ ծնելու ժամը և օրը (ամիսը, թիվը)	Գառների քանակը ծնելիս	Ամսական միջին կիթը (կիլոգր.)					Խուզված բուրդը մեկ գլխից	Ծանոթություն
				Ամիսները						
				1-ին ամիս	2-րդ	3-րդ	4-րդ	Ընդամենը		

Բացատրական.—Գրանցվում է յուրաքանչյուր փորձարկվող մաքու վերաբերյալ ԿԱՖ-ում յեղած համապատասխան պաշտոնական ավյալների հիման վրա և օգտագործվում են այն ավյալները, վորոնք ըստացվում են փորձարկման ընթացքում.

Գրանցման մատյան № 4

ՓՈՐՁԱՐԿՎՈՂ ՄԱՔԻՆԵՐԻ ՍԵՌԱԿԱՆ ՑԱՆԿՈՒԹՅԱՆ, ԲԵՂՄՆԱՎՈՐՄԱՆ, ԾՆԻ ՈՐԻՆԱՉԱՓՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՅԵՎ ԳՐԱՆՑՈՒՄԸ

Մաքու ականջի №	Վերջին անգամ տաքը և ծնել	Գառնանը խոյերին բեղմնավորման թողնելու ժամանակը (ամիսը և թիվը)	Առաջին անգամ տաքը և ծածկվել վոչխարը (ամսաթիվը)	Կրկնակի անգամ տաքը և ծածկվել (ամսաթիվը)	Ծնի արդյունքները			
					Կենդանի ծնված գառների թիվը	Մեռած ծնված գառների թիվը	Վիժումների թիվը	Մայր վոչխարների ստուգումը

Բացատրական.— Գրանցվում է անհատապես յուրաքանչյուր մաքու վերաբերյալ ԿԱՖ-ի կամ վոչխարապահների ճիշտ տեղեկությունների հիման վրա.

Գրանցման մատյան № 5

ԽՈՅԵՐԻ ՎՈՐԱԿԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ԳՐԱՆՑՈՒՄԸ

Խոյի ականջի №	Տարիքը	Ցեղը	Կենդանի քաշը	Սերմնահեղուկի գնահատականը (թվանշաններով)	Ծանոթութ.

Բացատրական.—Գրանցվում է յուրաքանչյուր արտադրող խոյի վերաբերյալ։

Տարիքի, ցեղի և կենդանի քաշի վերաբերյալ ավյալները պետք է վերցնել ԿԱՖ-ից կամ զոոտեխնիկից, իսկ սերմնահեղուկի գնահատականները պետք է վերցնել այդ առթիվ կատարված հատուկ անալիզների արդյունքներից։

Օգտագործել ԽՍՀՄ-ի Հողժողկոմատի 1936 թ. հրահանգը՝ վոչխարների արհեստական սերմնավորման վերաբերյալ։

Գրանցման մատյան № 6

ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՏԱՐՐԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՐԱՆՑՈՒՄԸ

Ջերմաստիճանները		Մթնոլորտային տեղումները	
Դրսի օդի ջերմաստիճանը (10 օրյակներով)	Գոմի ջերմաստիճանը (10 օրյակներով	Մթնոլորտային տեղումների չափը (10 օր)	Քամիների ուժեղութ. (բալերով) և 10 օրյակ

Բացատրական.—Օդի ջերմաստիճանի և մթնոլորտային տեղումների վերաբերյալ տեղեկությունները (օդի ջերմաստիճանը, անձրևների, ձյունի, կարկտի, քամիների, խոնավության) կարելի յե վերցնել մոտակա օդերևութաբանական կայանից, իսկ գոմի ջերմաստիճանի վերաբերյալ՝ ՎԱՖ-ից.

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Սույն փորձարկումը կատարելիս կոլտնտեսական փորձարարներին հանձնարարվում է օգտագործել հետևյալ գրականությունը.

1. Պրոֆ. Պոպով.—Գյուղատնտեսական կենդանիների կերակրումը
2. Պրոֆ. Պոպով.—Կերային նորմաները և կերային տախտակները
3. Վ. Կ. Միլովանով.—Կովերի և վոչխարների արհեստական սերմնավորման մասին

[redacted] Ռ. Սեյիկոնովա. Շ. Գենձեխաձե.—Կովերի ու վոչխարների արհեստական սերմնավորումը

5. ԽՍՀՄ Հողժողկոմատի հրահանգը՝ 1936 թվին վոչխարների արհեստական սերմնավորում անցկացնելու մասին

Գրականությունը ձեռք բերելու համար դիմել Պետհրատի բոլոր գրախանութներին և Յերևան՝ Նալբանդյ

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0280988

20 կոպ

642

21.532

А. А. РУХКЯН

Методика опыта по уплотненному окоту овец

Сельхозгиз 1936 Ереван